

Ese de dóne ori in septemana: Joi-a si Dominec'a.	
Pretulu de prenumeratiune:	
pre anu intregu . . .	6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . .	3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . .	1 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:	
pre anu intregu . . .	9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . .	4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe.

Fóia bisericsca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 442. Sc.

CERCULARIU,

contra inspectorii de scóle din districtulu Oradanu.

Avendu in vedere §. 130. din statutulu organicu, subseminatulu consistoriu eparchialu cu acestea ordina: ca invetiatorii nostri confesiionali din districtulu acest'a pe timpulu ferieloru de tóma se se intrunésca si in anulu curinte la conferintie invetiatoresci, care pentru astadata se regula in modulu urmatoriu:

1. Conferintiele invetiatoresci se vor tiené impartite in trei locuri, sub conducerea aloru trei comisari consistoriali; anume:

Un'a conferintia se va tiené in **Oradea-mare**, sub conducerea asesorului si comisariului consistorialu, protopresbiterului si fostulu catichetu gimnasialu **Simeonu Bic'a**, la carea se vor intruni invetiatorii din cercurile inspectorale: 1. **Oradea-mare**; 2. **Lunc'a**; 3. **Velenti'a**; 4. **Telégdu**; 5. **Pestisiu**; 6. **Beznea**.

Alt'a conferintia invetiatoresca va fi in **Gurbediu** langa **Tinc'a**, condusa de asesorulu si comisariulu consistorialu, catichetulu gimnasialu **Petru Suci**, la carea se vor atrage invetiatorii din cercurile inspectorale: 7. **Cef'a**; 8. **Tulc'a**; 9. **Tinc'a**; 10. **Ursadu**; 11. **Ucurisiu**; 12. **Beliu**.

A trei'a conferintia va avé locu in **Beinsiu**, sub conducerea asesorului si comisariului consistorialu, protopresbiterului si catichetulu gimnasialu **Georgiu Vasileviciu**, si la acést'a se vor aduná invetiatorii din cercurile inspectorale: 13. **Popmezeu**; 14. **Rabagani**; 15. **Beinsiu**; 16. **Buntesci**; 17. **Rieni**; 18. **Vascou**.

2. Conferintiele acestea se vor intruni la locurile desemnate **Luni dupa Inaltirea Crucei**, adeca in **18. Septembrie** a. c. calend. vechiu, la 9 óre nainte de médiadi, dar cu acea pregatire: ca siedintiele conferintieloru se se póta continuá in dilcle urmatorie.

3. La conferintie sunt obligati a participá dupa impartirea de sub punctulu 1. toti invetiatorii definitivi, interimali si suplinti din comunele cercuriloru respective, cari toti vor avé votu decisivu in consultari. La casu de vre-o pedeca prevediuta, sunt detori respectivii invetiatori a se scusá timpuriu la comisariulu consistorialu, justificandu absinti'a cu documinte demne de crediamentu. Dupa incheerea conferintiei asteliu de scusari pentru absintiele, ce nu s'au potutu prevedé, se vor face deadreptulu la consistoriu, care la tóta intempleria le va tractá acelea cu tóta rigórea.

4. Pentru a contribuí la solenitatea si la rezultatulu conferintieloru invetiatoresci, sunt poftiti a participá la acelea cu votu consultativu domnii protopresbiteri din tracturile respective; domnii asesori consistoriali; apoi preotii parochiali, ca deodata, caticheti, si cu deosebire toti domnii inspectori scolari din cercurile respective. Afara de acesti-a sunt anea poftiti la conferintie: primarii comunali, directorii locali de scóle si toti iubitorii de progresu.

5. Comisarii consistoriali sunt insarcinati a se ingrigi in contielegere cu comitetele parochiale din locurile menite pentru conferintia, ca acolo timpuriu se se arangeze o localitate apta pentru tienerea conferintiei, si instruita atáta cu trebuintiésele mese, scaune si alte recuisite de consultare: cátu si cu tóte manualele si recuisitele prescise pentru invetiamentu in scólele nóstre poporale.

6. Comitetele parochiale din locurile, unde se vor tiené conferintiele, sunt poftite a se ingrigi timpuriu, ca membrii si óspetii conferintiei se aibe cuviintiósa adapostire la casele crestiniiloru nostru séu si la ale altoru concetatieni devotati causei scolastice.

7. Agendele conferintiei se vor suscepe, continuá si incheiá in rondulu urmatoriu:

A. In diu'a prima:

a) Se va tiené chiamarea Duchului santu, dupa cum se vá aflá mai acomodatú impregiurariloru, adeca séu in biserica dupa tipiculu usitatu, séu numai in localitatea conferintiei prin intonarea imnului „Imperate cerescu.”

b) Presiedintele comisariu va deschide siedinti'a prin o cuventare ocaionala.

c) Membrii de fatia vor alege din sinulu loru unulu séu doi notari pentru ducerea protocolulu si alte agende scripturistice.

d) Se vor notá dupa nume la protocolu toti invetiatorii presinti, si deosebi cei dóra absinti, notanduse la acesti-a, déca sunt scusati, ori ba.

e) Pentru casulu de vre-o impedecare momentana a presiedintelu comisariu, corpulu invetiatorescu e autorisatu a-si alage unu presiedinte substitutu din rondulu clerului, asesoriloru consistoriali, inspectoriloru cercuali, séu alu invetiatoriloru,

f) Se va publicá ordulu obiecteloru prescise pentru discusiune, dupa care conferintiele au a dá parere protocolara la urmatoriele intrebari:

I. Care aru fi caile si midilócele in generalu, de a se edificá scoli noue acolo, unde nu sunt, si a se strafórmá cele ce nu corespundu recerintieloru legali; anume: din ce materialu aru fi de a se construí scól'a dupa diferitele impregiurari asia, ca spele se fie cátu se póte mai putiene, dar totusi edificiuulu se fie destulu de solidu; apoi: ce trebuie observatu la cladirea edificieloru scolare, ca acelea se fie destulu de spatióse, vederóse, sventate si apte pentru renoirea aerulu?

II. Ce au invetiatorii de a face, ca invetiaceii se fie separati in scóla, partea barbatésca de cea femeésca; ca scól'a se fie prevediuta cu recuisitele necesarie, anume: cu scaune lungi (bance), cu mésa, table, mape, globuri, figuri din istori'a naturala, instruminte de computu, si altele?

III. Care sunt mesurile cele mai practicabile spre a se midiloci, ca toti pruncii de ambele secsure in etate dela 6. pana la 12. ani se amble regulatu la scóla; cumu s'aru poté mai bine si mai pe siguru tiené in evidintia toti pruncii obligati la scóla; cumu s'aru poté aplicá mai cu scopu mesurile coactive prescise in lege, si ce aru fi de a se face cu glóbele de bani?

IV. Ce mesuri aru fi de a se introduce spre aceea: ca invetiaturu in etate dela 12 pana la 15 ani se capete instruminte in scól'a repetitoria, séu in asia numit'a scóla de **dupindca**?

V. Cumu s'aru poté completá si efectul catichisarea tenei mei scolastice asia, ca invetiatur'a religiunei se prindá **adunci radecini**?

VI. Care aru fi mesurile generale, pentru a se infintia preotindenca seminarie de pomi séu scóla de gradinaritu, si scóla pentru jocuri si deprinderi gimnastice? apoi: ce au a face deocamdata invetiatorii in ambele acestea privintie?

VII. Care sunt obiectele de invetiatura, care se propunu; si care sunt cele ce nu se propunu in scólele poporali dintre câte sunt prescise in lege; si ce e caus'a la scaderile, ce ocuru in acést'a privintia?

VIII. Ce manuale de invetiatura se folosescu in scólele nóstre poporale, si óre aflase in acele nescari defecte, care aru trebui suplinite?

IX. Care aru fi cea mai corespundetória impartire a óreloru de invetiamentu pe septemana, ca pe tóte diferitele obiecte prescise in lege se se ajungu timpulu destulu?

X. Cumu aru fi de a se regulá in uniformitate feriele mari scolastice, pentru ca invetiamentulu se dureze amesuratu legii la sate optu, ér la orasie noue luni; si care aru fi lunile cele mai acomodate pentru ferie?

XI. La ce au invetiatorii a fi cu bagare de séma pentru conservarea sanetatiei invetiaceiloru; si anume: cumu sunt de a se dedá aceia la curetienia?

XII. Care sunt modurile cele mai corespunzătoare pentru a se înpreteni parinții și pruncii cu școala și a li se da indemn liberu către învățătura, fără aplicarea medelocelor școlare?

XIII. Cum ar fi de a se reguła în generalu obligamentulu învățătorilor de a portá deodată și sarcin'a cantorală la biserică și la alte funcțiuni parohiale, fără ca învățământulu să sufere scădere?

XIV. Care ar fi minimulu salariulu învățătorescu, ca învățătorulu să pótă subsiste cuviintiosu și să-si pótă impliní de-torințele sale, computanduse în acel'a și emolumintele, ce sunt îndatinate a se dá în naturalie? și cumu s'aru poté acel'a încassá mai pe usioru?

XV. Cu ce modu și mijloce s'aru poté infintia unu fondu de pensiuere pentru învățătorii nostri populari și pentru veduvele învățătoresce?

XVI. Ce regu'e generale ar fi de a se decretá pentru o portare de totu cuviintioasă a învățătorulu în viața casnică și socială, ca învățătorulu să fie icon'a moralității?

XVII. Ce Instituțiuni s'aru vedé de lipsa, pentru ca învățătorii din timpu în timpu să-si învătuescă cunoștințele pedagogico-didactice; și anume: ce parere au învățătorii despre unu cursu pedagogicu supletoriu, și despre reuniunile mai dese învățătoresce?

XVIII. Cumu li se pare învățătorilor inspectiunea de astadi a școlerulu noastre populari; anume: cumu ar fi de a se reguła directoratele locale, și óre mai fire-aru ce-va de facutu în treab'a inspectoratelu cercuale?

XIX. Cumu aru poté concurge învățătorii nostri mai alesu pe timpul de iernă la acea: ca cei adulți să capete supletorie instruire în cetire, scrisóre și în computu?

XX. Cumu aru fi de a se reguła pe viitoru conferințele anuale învățătoresce?

g) Se vor alege comisuni, câte se vor vedé de lipsa, care în diu'a urmatoria să faca conferinței reportu și propunerii la singuraticele obiecte numerate mai susu.

h) Se va dá locu motiuniloru din partea învățătoriloru în obiecte școlare, și acele asemenea se vor relegá la comisuni, deca după natur'a lor nu aru formá casu de urgență, care se pretinda pertractare numai decátu.

i) Precátu va concede timpul, se va dá locu la disertațiuni școlare, științifice, literare și economice, care din partea membriloru său a óspetiloru conferinței vor fi insinuate la presidiu.

B. În celelalte dile:

k) Se vor luá în discuțiune dearoundulu tóte repórtele și propunerile comisuniloru în obiectele de mai susu, și acele conferinți'a le va decide prin majoritatea voturilor; dar la protocolu se va luá notiția și despre alte pareri divergente, deca acele

FOISIÓRA.

Igiein'a și școl'a.

(Continuare.)

Cum se fia edificata casa de școl'a? De și în multe comune, mai alesu în Transilvani'a, avem clădiri de școl'a maretie și edificate după regulele igienistice, totuși cea mai mare parte a edificieloru de școl'a este necorespunzătoare scopului, — nise caverne întunecóse, mucedo, reci, jumetate ruinate, nepodite, cu unu cuventu mai ticalóse de câtu ori ce casa privată.

Edificiulu de școl'a are să fia clăditu pe unu locu mai radicanu, usioru de suitu, uscatu și usioru de aeritu, cu lumina de ajunsu, îndepartatu de ori ce șgomotu și de necurații. Clădirea se fia construită din tiegle masive demanda legem de școl'a, era medicin' s'au unitu totu în aceea, că o clădire de bârna lucrata bine și frumosu este cu multu mai corespunzătoare sanetății. Edificiulu școlii se nu fia încungiaratu cu pomi multi și se nu aibe balti în apropierea sa, ca se nu traga paretii umedială, și se se faca isvoru de revmatismi.

Specialminte în Banatu trebuie edificiuulu de școl'a să fia redicanu barem cu 3 urme peste nivoulu stradei, fiindu terenulu mai asediatu, și totdeuna se se faca sub elu și colaria, fruntea edificiuulu are să stee către rosaritu său mediadi, ca radele sórelui se pótă strabate bine în incaperi, se consume espiratiunile copiiloru și se usuce clădirea. Nici într'unu casu se nu stee fruntea edificiuulu de școl'a către apus ori mediulu noctii. Salubritatea

vor fi susținute prin respectivii și după enunțierea votulu majorității.

l) Superanduse tóte obiectele supuse la discuțiune, se va dá locu la disertațiunile atinse mai susu sub lit. i) deca acele vor fi insinuate la presidiu.

m) Se vor dispune cele necesare pentru autenticarea protocolulu conferinței, care apoi prin comisariulu consistorialu se va substerne la consistoriu, și cu aceea comisariulu va încheia conferința.

Acest'a este modulu procedurii la conferințele învățătoresce din anulu curinte. Ce mai vine de observatu, e: că domnii inspectori cercuali de școl'e numai deátu au să publice ordinațiunea presinte la învățătorii din cercurile submanuate, ca aceia să aibe timpul de a studiá problemele insirate mai susu, și a se pregatí pentru rezolvirea acelor'a, totu-odată cei mai alesu să se pótă pregatí și cu vre-o disertațiune pe ocaziunea conferinței.

Adeveratu, că problemele espuse mai sus, ca unele, ce ieu dimensiuni mari, pot'escu studiu mai aduncu, și timpul mai lungu pentru a poté fi rezolvite din temei; dar începutulu trebuie să se faca acumu la conferințele proximie prin ventilarea și probabil'a rezolvirea acelor'a; ér cele, ce deastadată nu se vor poté rezolvi pe deplinu, vor romané prenotate pentru conferințele anului viitoru, și într'acea vor fi supuse decătră învățătorii la o studiere serioasă.

Se întielege de sine: că conferințele învățătoresce, după natur'a lor, nu au dreptu de executivă: prin urmăre efectuarea concluserulu acelor'a va depinde parte dela aprobarea consistoriulu, parte dela cuviintiarea viitorulu sinodu eparchialu.

Oradea-mare, 24. Iuliu, 1872.

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu oradanu.

PARTE NEOFICIALA.

Institutulu pedagogicu din Aradu.

Punendu-se cestiunea în desbatere publică despre Institutulu nostru pedagogicu din Aradu din partea Onoratei redacțiuni a „Luminei“, în privința primirii candidatoru în institutu, ni permitemu și noi a ni dá opiniunea noastră individuală, fără cea mai mica pretensiune.

E adeveratu că potu fi tineri cu 4 clase gimnasiale și 3 reali, și fără clase gimnasiale și reale buni și rei, capaci pentru chiamarea învățătorescă și necapaci, pentru că învățătorulu nu se nasce, ci trebuie să se faca, se se formeze pentru această carieră. Se ne întrebămu dara: este

ține edificiele cu catu (redicatura, etagiu) mai bune de câtu cele fora catu pentru lumina mai multă și uscățiu. — Treptele se fia usioru de suitu, nu tiepisie. Coridorulu (tarnatiu) se fia largu și câtu s'ar poté de încalditu, ca copiii iern'a se se pótă primblá și jocá în elu. — Marimea incaperiloru de clase se îndrepta după numerulu eleviloru, ce se incredintia unui învățătoriu. Numerulu prescriu prin lege este de 60 elevi, și deca pentru fiecare elevu se cere unu spatiu de 8—12 urme (siucuri) patrate, atunci 60 multiplicat prin 8—12 ni dá marimea clasei de 480—720 de urme patrate, ori $13\frac{1}{2}$ —20 de stangini patrati, d. e. în casulu primu 4 de lungu și $3\frac{1}{3}$ de lata, căci $4 \times 3\frac{1}{3} = 13\frac{1}{3}$; în casulu alu doila 5 de lungu și 4 de lata, căci $5 \times 4 = 20$. Sal'a de școl'a trebuie să fia din aceea cauză bine luminóasă, ca copiii se nu fia siliti a aduce cartea aprópe de ochii și astfelu a se faca miopi (scurti la vedere) — Dr. Kohn în Vratislavi'a, care a facutu mari esperinție în directiunea acest'a, cere pentru fiecare elevu sticla (iega) aprópe de 300 policari patrati pentru câte 20 de elevi cere elu o superficie de feréstă de 80—100 policari patrati naltime, și 50—60 de policari patrati latime, asia dara 4000—6000 policari patrati sticla. Arhitectii, dicu, că ajunge deca la 100—150 de picioré patrate ale paretiloru se dau 20—22 picioré patrate superficie de feresti. — Mai departe lumin'a are să cadă numai din o parte și adeca din partea stanga, ca copilulu la scrisu se nu-si faca umbra. O lumina ce cade din mai multe parti, său care se conturba prin umbr'a unor arbori fraudiosi, este dăunătoare pentru ochi.

Ferestrele se nu fia afunde, pentru că cei ce siedu aprópe de feréstă sunt espusi tragerii aerulu. Sticla din josu se fia mai opacă, (noróasă, întunecóasă) ca lumin'a se vina de susu. În contra radielor sórelui scutescu roletele, ori mai bine marchisele, (unu acoperisiu de pandia, cum e obiceiulu a se pune vér'a la usi'a

Institutulu nostru pedagogicu, asia precum esiste elu astadi, in stare a ni formá invetiatori apti? si cu man'a pe anima vom trebui se respundemu că nu e. Primésca-se dara candidati cu 8 clase gimnasiali si cu insusi esamenulu de maturitate, fie ei cătu de eminenti, totusi nu vom avé invetiatori buni — póte numai exceptionalminte unii cu totulu devotati acestei carieri — din caus'a că li lipsesce „pracs'a", adeca li lipsesce metodulu de procedura. Medicii dupa 3 ani de teoria intra in anii de pracs'a, si invétia inaintea profesorilor a aplicá teori'a, adeca a procede cu bolnavulu, a-lu esaminá, a-i dejudecá bólele, si a-i aflá medicin'a; iuristii se aplica la advocatii mai betrani si éراس invétia procedur'a cu clientii in mai multi ani. Numai bietii candidati de invetiatori esu din Institutu fara nici o pracs'a din caus'a, că la Institutulu nostru lipsesce scól'a practica, unde se invetie aplicarea metódei invetiate in teoria, intrebuintiarea cartiloru scolastice si a medilóceloru de invetiamentu, manuirea disciplinei scolastice, cuveninti'a, decorulu si ordinea, unde invetiatorii se stee facia la propunerea objecteloru de invetiamentu a profesorului practicu, si apoi se se incerce si ei insisi a propune invetiamentulu sub conducerea directorului séu a profesoriloru, si astu-feliu prin exercitiu repetitu, se-si castige necesari'a securitate si desteritate in propunere, si se se elibereze de sfiél'a ori timiditatea, ce cam de comunu cuprinde pe tineri, candu isi incérca poterile. Fora acésta scóla de pracs'a nu vom avé nici odata invetiatori apti in tóte directiunile.

Deci necesitatea prima si netrecuta este *reformarea* Institutului nostru pedagogicu din Aradu dupa recerintiele moderne.

Că s'au insinuat pucini candidati si si aceia rei in anulu d'anteiu alu Institutului, dupa parerea mea nu sunt caus'a 4 clase gimnasiali ori 3 clase reali, ci seraci'a tineriloru. Acést'a e si caus'a, că nu tineri eminenti ci invalidii gimnasialoru si ai realeloru — cumu ii numesce „Lumina" — se primescu in institutu, fiindu că institutulu vré se aiba candidati cătu de multi, ce nu e dreptu, căci pana ce pedagogii si teologii absoluti stau fara posturi, nu e lipsa de ei, si că sunt de acestia fara de posturi fapt'a vorbesce. Cu invetiatori slabi necualificati, nu numai

bolteloru) fiindu că acestea impdeca mai bine caldur'a si in lunele calduróse de véra lasa aerului liber'a intrare.

Ventilatori daca se facu la fereste, atunci cei de plu nu sunt potriviti, pentru că facu larma si atragu atentiunea eleviloru, ci partea din susu a ferestreloru trebeu astfeliu intocmita, ca se se póta inchide si deschide in forma sialudieloru. Fiindu că aerulu imbulditu nu cade dreptu pre cei ce siedu mai aprópe, ci din sus. Cumca salele de clase trebeu de multe ori spelate si curatite, nu póte fi indoiéla.

Un'a din cele mai ponderóse pretensiuni ale Igieinei cat a scóla este *sustinerea unui aeru curatu in clase*, care se nu marginésca resuflarea, si prin acést'a se nu impedece activitatea cre-elului, animei si a plumaniloru — schimbarea materiei — si se nu submine desvoltarea.

Aerulu liberu curatu consta din 21 parti de spatiu osigenu si 79 azotu, ca medilocu subtietoriu alu osigenului, mai are si unele cantitati de gasu azoticu ($\frac{8}{10}\%$) si o mica catatime de materii organice, o mestecatura de acidu carbonicu, care face $\frac{1}{10000}$ parti adeca $\frac{1}{2000}\%$.

Din acestu aeru respira unu omu crescutu cu fiacare insuflare 20 policari cubici in care se afla cam 4 policari osigenu, 16 policari azotu, si cam $\frac{1}{225}$ policari cubici acidu carbonicu, si fiindu că 4 policari cubici osigenu tragu ceva mai bine de cătu $\frac{1}{100}$ lotu, asia-dara la 20 de respiratiuni, ce le face omulu in unu minutu intra in plamani in fiacare óra $\frac{1}{4}$ pondu de osigenu, in fiacare di 6 pondi, in unu anu 2190 pondi. Aerulu espiratu s'a stramatatu esentialminte, elu contine numai 16 parti osigenu, catatimea de 5 parti ce lipsesce s'a arsu in acidu carbonicu si apa, pe care le impinge afara organismulu prin plamani si pele, pentru aceea aerulu espiratu contine in 100 parti

că nu ni vom ajunge scopulu, dar devenimu acolo, ca scól'a se se faca si mai uritiósa la poporu. Vorbescu din esperiintia! Pamentulu reu lucratu, fie cătu de bunu, nu dá rodu indestulitoriu. Invetiaceii maltratati de invetiatorii necapaci, se facu din fiintie intelectuali masine automate, vorbescu ce nu pricepu, si apoi cătu e de cu greu a aduce astu-feliu de automatelori la fiintie intielesuale, vor se spuna acei invetiatori, cari au avutu de a face cu astu-feliu de elevi. Ce urméza de aci? Poporulu vediendu că copiii sei mergu 6, 8, 10 ani la scóla fara nici unu folosu fara se vedi pre unulu din satu care se scie scrié si cetí, se desgusta cugeta că séu copilulu seu nu are capu, si astu-feliu nu e lipsa de a mai merge la scóla si a perde timpulu pretiosu, séu ca scól'a nu e nici de unu folosu. Si un'a si alt'a ilu riceste de catra scóla ilu face nepesatoriu pentru ea, vede intrens'a o sarcina ce i-au impus'o Domnii, ca se si astimpera capriciele sale. Acestea sunt urmarile invetiatoriloru necalificati, neapti. Afara dara cu invalidii' gimnasialeloru si ai realeloru, si se se primésca numai cei buni, fara téma că nu vom avé invetiatori de ajunsu, căci mai bine se nu avemu si se nu stricamu tielin'a, de cătu se avemu rei si se stricamu pamentulu bunu. — „Dar nu vinu cei buni" imi va replicá cineva! Ba vor veni, numai se li pregatimu unu „Pedagogeu" adeca unu convictu, unde se afle nu numai adopostu ci pe cătu se póte si viptulu necesariu, éra pana am fi in positiune de a infintiá unu Pedagogeu se dămu candidatiloru stipendiu amesuratu, macar numai la 10 buni in totu anulu. Dar' de unde acést'a? Éta de unde: se se impuna comiteteloru parochiali cea mai stricta detorintia a priveghiá, ca epitropii bisericesci, banii incasati din tasalu alu doilea si alu treilea se nu i mestice cu altii, precum s'au obicinuitu a se face mai la tóte bisericile, si câte odata se nu-i scape pre maneca, ci se-i administreze asia, precum au incursu sub o stricta controla din partea invetiatoriului localu, si ve asigurámu, că stipendie se potu face.

Nici aceea nu e caus'a de a schimbá decisulu sindului „pentru că noi nu avemu nici gimnasie nici reale si că e anevioia a studiá clase de acelea" căci legea scolastica ne-a eliberatu dela strict'a observatiune a ace-

4 3 acidu carbonicu si in o di espira omulu ceva 14 urme cubice acidu carbonicu. — Se póte dice că in numeru rotandu unu omu de marimea medilocia, da aerulu atmosfericu in 2 óre cam 1 urma cubica acidu carbonicu. — Resuflandu mai multi individi, mai vertosu copiii, cari au mai energiósa schimbare a materiei in vre o incapere se présatura aerulu cu acidu carbonicu déca nu se va renói, si astfeliu se face nerespirabile cu atátu mai multu, cu cătu asemené intra in elu si alte necuratiénii prin respiratiunea pelei (amoniamu, idrogeu sulfuratu, idrogeu carbonatu) prin incaldire, luminare si prin vestmintele ude ale copiiloru.

Resuflarea unui acidu carbonicu, puru, aduce de locu mórte, aerulu atmosfericu contine numai $\frac{1}{10000}$ parti a le volumei acidu carbonicu. — Unu aeru inse, care ar contine $\frac{10}{10000}$ parti ale volumei acidu carbonicu, este fórte daunaciosu, efectuesce inveninare, ce se manifestéze prin congestiuni de sange catra capu, prin accelerat'a respiratiune, grétia, vomiri s. a.

Unde acidulu carbonicu intrece $\frac{10}{10000}$ ale volumei, perde aerulu insusirea sa nemirositória. Nu e dara minune, daca copiii sunt espusi la conturbatiuni de alimentatiune, la tuberculose, scrofale, congestiuni de crieru, descordari, decadinti, déca scól'a precum sunt multe ale nóstre, dupa 2—3 óre contine $\frac{30-40}{10000}$ parti de volume acidu carbonicu.

Invetiatoriulu are se fia in scóla cu tóta atentiunea la acésta imprejurare, si cum obsérva ca copiii incepu a languedi, li se incaldiesce capulu, se facu somnuosi ori nepacincici, delocu se ingrigésca a renói aerulu prin deschiderea ferestreloru si a usiei.

(Va urmá.)

Dr. Vasileu.

stor'a, candu ni concede a primí in preparandia pre candidatii, cari sciu din limb'a materna, din aritmetica, din Geografia si Istoria barem atát'a, câtu se invétia in cele 4 clase inferióre ale gimnasiului, séu 3 clase ale scólei reale. — Cine dara ne impedece a nu primí elevi din scólele normali, ori si elementarie curatu romanesci, déca acóei elevi vor depune din amintitele discipline esamenu de primire *bunu* — nu cum a respunsu a la „Pest'a e in Pojunu.“ Nu e dara decisulu sinodului aparchialu caus'a impucinarii eleviloru in cursurile preparandiale, nici ne-capacitatea eleviloru nu sta in primirea invalidiloru gimnasiali si reali, ci reulu zace in celea enumerate mai susu.

Se organisàmu dara institutulu nostru pedagogicu, cum am disu, dupa recerintele moderne, se-i adaugemu scól'a practica, ca conditiunea sine qua non, se dàm stipendia la candidati, si se ne nisumu a infintia unu pedagogu, se fimu *stricti* la esamenele de primire, la esamenele semestrali, éra mai vertosu la celu de calificatiune, se asiguràmu subsistintia invetiatoriloru si neaternearu loru stricta dela mil'a poporului, si vi dàm parol'a, ca vom avé si d'ajunsu, si buni, si calificati invetiatori, si atunci ni va fi cu multu mai usioru a capacita poporulu pentru inmultirea salariulu invetiatorescu. Am vediutu cea mai slaba si nepesatoria comuna electrisata de respunsurile invetiaceiloru bune, intielese si desvoltate si crescendu védi'a invetiatoriulu — cum asiu dice — vediendu cu ochii prin astu-feliu de tractare didactica buna cu elevii sei „Experto crede Ruberto.“

Totu asia asiu poté argumentá si in privintia impucinarii teologiloru, dar nu sun chiamatu, si de aceea tacu.

Fie-mi inse permisu a intrebá: de ce s'au scrisu concursu pentru serac'a comuna Medvesiu, candu in Girocu sunt 3 preoti si in Mosniti'a 2, éra indepartarea acestoru comune este fórte mica?

Dr. Vasiciu.

Concursu.

Pentru ocuparea postalui de invetiatoriu din comun'a *Ignesci* comitatulu Aradului protopresbiteratulu B-Ineului.

Emoluminte sunt 80 fl. v. a. 4 cubule de grâu, 4 cubule cucurudiu 2 mesuri fasola, 5 magi de fenu, 8 stingeni de lemne, 12 jugere pamentu parte de aratu parte tufariu care da dreptu de pascuitu, cortelu cu gradina si stolele inmormentarei.

Doritorii de a ocupá acestu postu, sunt avisati a-si trimitte recursurile cu documintele despre absolvarea preparandiei, la nsectoralu subscrisu in B.-Sebisiu pana in 18. septem. cáci in 20. septem. st. nou se va tiené alegerea — si a se presentá, celu pucinu una data la biserica din Ignesci pentru a si dá dovéda despre calificatiune in cantarile bisericesci.

2—3.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: Ilie Bozganu, m. p. inspectore de scóle.

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Bodesci comitatulu Zarandului, cerculu inspectoralu alu Halmagiulu (XIX.) prin acésta se deschide concursu cu terminu pana la 6. octomvre a. c. st. n. a. m. candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt: 200 fl. v. a. salariu anualu, 6 stangeni de lemne ce se vor respunde din partea comuneloru Bodesci si Mermesci, cortelu liberu, gradina pentru legumi si unu jugeru de pamentu aratoriu in otarulu comunei Bodesci.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi trimitte recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu, celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti.

Halmagiu in 8. septembrie 1872.

1—3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu,**
Gratianu Popp, inspectore cerculu de scóle.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Banesci comitatulu Zarandului cerculu inspectoralu alu Halmagiulu (YIX.) prin acésta se deschide concursu cu terminu pana la 6. octomvre a. c. st. n. d. a. la 3 ore candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt: 250 fl. v. a. salariu anualu, 6 stangeni de lemne ce se vor respunde din partea comuneloru Banesci si Cristesci, cortelu liberu, gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi trimitte recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti. — Halmagiu in 8. sept. 1872.

1—3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu,**
Gratianu Popp inspectore cerc. de scóle.

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Lungsióra comitatulu Zarandului, cerculu inspectoralu alu Halmagiulu XIX. prin acésta se deschide concursu cu terminu pana la 11. octomvre a. c. st. n. m. candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt 200 fl. v. a. salariu anualu. 6 stangeni de lemne ce se vor respunde din partea comuneloru Lungsióra si Vostociu, cortelu liberu, gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi trimitte recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti.

Halmagiu in 8. septembrie 1872.

1—3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu,**
Gratianu Popp inspectore cerc. de scóle.

CONCURSU.

Pentru ocuparea postului de invetiatoriu devenitu vacantu din comuna Ociu comitatulu Zarandului, cerculu inspectoralu alu Halmagiulu XIX. prin acésta se deschide concursu cu terminu pana la 13. octomvre a. c. st. n. a. m. candu totu odata se va intemplá si alegerea.

Emolumintele sunt 300 fl. v. a. salariu anualu. 6 stangeni de lemne ce se vor respunde din partea comuneloru Ociu' Basarabasa si Ocisiuru, cortelu liberu, gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati asi trimitte recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu la subscrisulu celu multu pana in diu'a alegerei.

Recurentii carii vor documentá cumca oru absolvatu clase gimnasiale vor fi preferiti.

Halmagiu in 8. septembrie 1872.

1—3

In contielegere cu **Comitetulu parochialu,**
Gratianu Popp inspectore cerc. de scóle

17/1872

Concursu.

Devenindu vacante statiunile invetiatoresci dela clas'a I. si II. din comunitatea Cenadulu-Micu in comitatulu Cenadului, s'a fostu publicatu concursu pentru indeplinirea ambeloru acestoru statiuni pana in 15. augustu cal. v. a. c. candu erá se se tiená si alegerea; inse din cause neprevédute amenenduse alegerea se prolongesce totu de odata si terminulu concursualu pana in 8. Septemvre cal. vechiu a. c. candu va fi si alegerea.

Emolumintele la statiunea dela clas'a a II. sunt: $\frac{1}{4}$ sesiune de pamentu aratoriu, 200 fl. v. a. in bani, 6 stangeni de lemne moi. 3 stangeni de paie pentru incalditu. si cortelu liberu cu gradina; éra la statiunea dela clas'a I. 250 fl. in bani, 3 stangeni de lemne moi, cortelu liberu cu gradina si 150⁰ estravilanu pentru legumi. — Pentru incaldirea scóleloru se va resolví cantitatea receruta de paie.

Doritorii de a ocupá unulu séu altulu din aceste posturi, sunt avisati a-si trimitte recursurile instruite cu documintele prescise in statutulu organicu catra dlu inspectoriu de scóle din cerculu Nadlacului, Mihaiu Sierbanu pana in diu'a alegerei. — In fine se cere dela recerinti, ca se se presente in faci'a locului in un'a din dominecele pana in diu'a alegerei, séu batátu in diu'a alegerei spre a dá proba despre destertatea ~~loru~~ in cantarile bisericesci.

Datu in *Cenadulu-Micu*, 20. augustu v. 1872.

2—3.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu dlu inspect. cerc. de scóle.